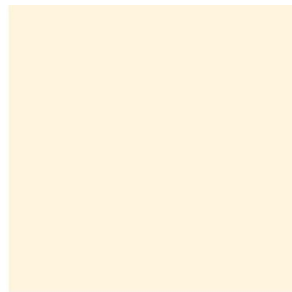

Stöd och ersättningar, tips och råd

För brukare i Mittlandet 2024

Titel: Stöd och ersättningar, tips och råd. För brukare i Mittlandet 2024
Diarienummer: 10671-21
Utgivningsår: 2024
Omslagsbild: Vattendrag (Helena Lager), Hässle (Thomas Johansson), Åker (Coco Dederling), Fägata (Helena Lager)

Förord

Detta är en sammanställning av de stöd och ersättningar, tips och råd som Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen har att erbjuda och som är möjliga att få för marker i Mittlandet under 2024.

Sammanställningen är gjord inom Mittlandsprojektet efter förfrågan från skogs- och lantbrukare i området.

Sammanställningen kommer att ligga på länsstyrelsens hemsida under "Besöksmål" Mittlandet, [Mittlandet | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](https://www.mittlandet.lansstyrelsen.se). Där kommer uppdateringar att ske, vid behov.

2024-03-08

Susanne Forslund

Projektledare Mittlandet

Innehåll

MITTLANDETS GRÄSMARKER OCH ÅKERMARKER	6
Jordbrukarstöd.....	6
Grundvillkor	6
Gårdsstöd	6
Ekologisk produktion.....	6
Precisionsodling – planering.....	7
Miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar	7
Ersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage	7
Miljöersättning för skydds-zoner	8
Stöd till unga jordbrukare.....	8
Nötkreatursstöd.....	8
Djurvälfärdsersättning för får	8
Djurvälfärdsersättning för mjölkkor	8
Miljöersättning för hotade husdjursraser.....	9
Pollinatörer – bin, fjärilar och blomflugor	10
MITTLANDETS SKOGAR OCH HÄSLEN	11
Stöd för skogsbruk.....	11
Natur- och kulturmiljövårdsåtgärder (Nokås)	11
Ädellövs-skogsbruk.....	12
Eken och ekens följeslagare.....	13
MITTLANDETS KULTURHISTORISKA MILJÖER.....	14
Bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer.....	14
Byggnadsvård.....	15
Ökad tillgänglighet och kunskap om värdefulla kulturmiljöer	15
Vård av kulturlandskap och fornlämningar	15
Natur- och kulturmiljövårdsåtgärder (Nokås)	16
MITTLANDETS VATTEN OCH VÅTMARKER.....	17
Våtmarkens historia.....	17
Vill du bidra till fler våtmarker?.....	17

Stöd för våtmarker och åtgärder i vatten.....	18
Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA).....	18
Lokala naturvårdssatsningen (LONA).....	18
Investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder 2023–2027	18
Miljöersättning för skötsel av våtmarker och dammar	19
Vill du återväta dikade områden?	19
Natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen	19
Säkrad dricksvattentillgång.....	19
Vattenbesparande åtgärder i Kalmar län.....	19
SKYDDA MITTLANDETS NATUR	20
Skydda natur och få ersättning	20
Skydda mark på annat sätt	21

Mittlandets gräsmarker och åkermarker

Jordbrukarstöd

[Jordbrukarstöd | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](#)

Som lantbrukare kan du söka jordbrukarstöd hos Jordbruksverket för att sköta mark och djur. Syftet med jordbrukarstöden är att bidra till ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk.

Om du har frågor om stöden, vill veta hur du söker dem eller behöver ett kundnummer som ny sökande vänder du dig till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen handlägger och kontrollerar att ansökningarna följer stödreglerna.

Grundvillkor

[Grundvillkor - Jordbruksverket.se](#)

Grundvillkor är regler som du som söker jordbrukarstöd behöver följa för att få full utbetalning av stödet. Genom att följa dem bidrar du till att bevara jordbruksmarken i gott skick. Du bidrar också till att förbättra miljön för människor och djur, förbättra klimatet, minska smittspridningen och producera säkrare livsmedel.

Gårdsstöd

Gårdsstöd är ett arealstöd för dig som brukar jordbruksmark. Stödet ska bidra till ökad konkurrenskraft och till att hålla landskapet öppet. Stödet är inte kopplat till produktion men det finns villkor som du måste följa för att kunna få gårdsstöd.

Ekologisk produktion

Du som har certifierad ekologisk växtodling eller djurhållning kan få ersättning för ekologisk produktion. Du kan också söka ersättningen när du ställer om till ekologisk produktion.

Precisionsodling – planering

Mittlandet ligger inom ett nitratkänsligt område och du kan därmed få ersättning för att minska risken för att näringsämnen och växtskyddsmedel ska läcka ut i våra vattendrag.

Miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar

Du kan få ersättning om du sköter och bevarar betesmarker, slåtterängar, skogsbete, mosaikbetesmarker eller gräsfattiga marker.

Betesmarker vid Jordtorpsåsen. Foto: Honor Prentice

Ersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage

Du kan få en 1-årig ersättning för att minska kväveläckaget genom att;

- odla fånggröda, eller
- bearbeta marken på våren.

Detta bidrar till att minska läckaget av kväve från åkermark ut i sjöar och vattendrag och på så sätt minskar övergödningen i kust- och havsvatten.

Du kan även få en 1-årig ersättning för att;

- lagra in kol i marken genom att odla mellangröda.

När du odlar mellangröda bidrar du till att minska klimatpåverkan och kväveläckaget från din åkermark. Samtidigt gör du marken bördigare.

Miljöersättning för skyddszoner

Du kan också få ersättning för skyddszoner längs vattenområden och för anpassade skyddszoner inne på åkern. Syftet med ersättningen är att minska ytavrinning, erosion och läckage av fosfor från åkermark. Skyddszoner minskar också risken för att växtskyddsmedel hamnar i sjöar och vattendrag.

Stöd till unga jordbrukare

Om du är jordbrukare och är 40 år eller yngre kan du få ett stöd som hjälper dig att komma i gång med din verksamhet. För att få stödet ska du ha startat ett jordbruksföretag för första gången.

Nötkreatursstöd

Nötkreatursstödet är till för att ge ditt lantbruksföretag möjlighet att behålla en lönsam mjölk- och köttproduktion. Det är en viktig del av vår livsmedels-försörjning och bidrar också till en biologisk mångfald. Du kan få stöd för nötkreatur som är äldre än 1 år.

Djurvälfärdsersättning för får

Du som arbetar med fårproduktion kan få ersättning för att arbeta med att förbättra djurvälferden inom din besättning. Du måste ha minst fem får för att få ersättning. En förbättrad djurhälsa skapar du genom att bland annat ha ökad kontroll på foder och utfodring.

Djurvälfärdsersättning för mjölkkor

Du som har mjölkkor kan få ersättning för att förbättra klövhälsan i din besättning så att djurens välfärd ökar.

Miljöersättning för hotade husdjursraser

Om du har nötkreatur, grisar, får, getter eller fjäderfän som räknas som en svensk, hotad husdjursras kan du få ersättning. Det är viktigt att bevara de gamla raserna för att behålla den genetiska variationen hos våra lantbruksdjur. Vi kan komma att behöva egenskaperna som finns hos våra gamla, härdiga raser om förutsättningarna för djurhållning ändras i framtiden. Raserna är också en del av ett levande kulturarv.

Pollinatörer – bin, fjärilar och blomflugor

Vi behöver vilda pollinatörer för vår livsmedelsförsörjning och för biologisk mångfald. Idag är våra pollinatörer hotade i landskapet och behöver därför vår hjälp.

Här hittar du korta filmer om pollinering och vilda bin:

[Ekosystemtjänsten pollinering \(youtube.com\)](#)

[Åtgärder för att gynna vilda pollinatörer \(youtube.com\)](#)

[Specialiserade bin och matbristen i landskapet \(youtube.com\)](#)

[Länsstyrelsens i Kalmar läns vilda bi-projekt \(youtube.com\)](#)

[Ingen kan göra allt men alla kan göra något! – YouTube](#)

Vi har också tagit fram några broschyrer som du hittar här:

[Hjälp våra vilda bin | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](#)

[Våra vilda bin - små men livsviktiga | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](#)

[Vilda bin i Kalmar län | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](#)

Mittlandets skogar och hässlen

Stöd för skogsbruk

Du som är skogsägare kan söka ekonomiska stöd hos Skogsstyrelsen, men det kan också finnas stöd att söka hos din länsstyrelse. Observera att stöd måste sökas innan åtgärden påbörjas.

Vill du göra åtgärder i skogen som främjar naturvärden, äldre kulturmiljöer, landskapsbilden eller friluftslivet? Då kan du få kostnadsfri enskild *rådgivning* för Naturvårdande skötsel (NOKÅS), Ädellövskogsbruk och Hyggesfritt skogsbruk.

Natur- och kulturmiljövårdsåtgärder (Nokås)

[Nokås - Skogsstyrelsen](#)

Du kan få Nokås-stöd för åtgärder som bidrar till;

ökad biologisk mångfald, till exempel:

- Frihugga gamla träd
- Hugga bort gran för att gynna lövträd
- Blottlägga sandytor för att gynna hotade arter som vilda bin
- Restaurera träd som har hamrats tidigare
- Stängsla för skogsbete

våtmarker och vattendrag, till exempel:

- Anlägga grunda våtmarker
- Skapa eller återställa lekplatser för fisk
- Ta bort vandringshinder i vattendrag

kulturmiljövård och sociala värden i skogen, till exempel:

- Sköta kulturmiljöer som fägator, husgrunder och fornlämningar

- Röja, rensa upp och märka upp stig eller vandringsled
- Friluftsanordningar som rast- och informationsplatser

Ta gärna kontakt med en rådgivare på Skogsstyrelsen innan du gör din ansökan. Då får du mer information och kan ställa frågor.

Ädellövskogsbruk

[Ädellövsstöd - Skogsstyrelsen](#)

Vill du värna om ädellövskogen genom att bruka den aktivt? Då kan du söka ekonomiskt stöd för kostnader för återväxt och röjning. Du kan också få kostnadsfri rådgivning och hjälp med att märka de träd som ska avverkas vid gallring eller föryngring.

Några exempel på åtgärder du kan få stöd för:

- Gallra fram ädellövskog ur blandskog
- Skapa ny ädellövskog
- Vårda återväxten
- Sätta upp stängsel
- Plantera
- Röja

Mittlandets kulturhistoriska miljöer

Vårdar du en kulturmiljö så att den bevaras för framtiden? Eller arbetar du för att göra en kulturmiljö mer tillgänglig och användbar? Du kan söka bidrag för det hos Länsstyrelsen.

Himmelsberga, Ölands museum

[Bidrag till kulturhistoriska miljöer | Länsstyrelsen Kalmar](#)
(lansstyrelsen.se)

Bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer

Du som äger eller förvaltar en kulturhistoriskt värdefull byggnad eller miljö kan söka bidrag från Länsstyrelsen.

Vi kan bevilja bidrag till:

- vård av kulturhistoriska byggnader och miljöer som redan är skyddade som byggnadsminnen, kulturresevat eller ingår i ett så kallat riksintresse för kulturmiljövården

- vård av värdefulla kulturmiljöer som ger särskild förståelse av historiska sammanhang eller som har särskild lokal eller regional betydelse
- projekt som gör att kulturmiljöer blir mer tillgängliga och användbara för alla.

Byggnadsvård

Om du ska vårda eller restaurera en kulturhistoriskt värdefull byggnad eller miljö kan det innebära extra kostnader. Du kan söka bidrag om du exempelvis behöver använda ett särskilt material eller en speciell byggnadsmetod för att bevara det kulturhistoriska värdet.

Länsstyrelsen har särskilda fokusområden för bidragsgivningen inom byggnadsvård. Under perioden 2023–2025 prioriterar vi särskilt projekt och åtgärder som berör:

- traditionella tak, inte på bostadshus
- väderkvarnar
- äldre småindustrier

Ökad tillgänglighet och kunskap om värdefulla kulturmiljöer

Om du förbättrar tillgängligheten så att det blir lättare för alla att uppleva en värdefull kulturmiljö kan du ansöka om bidrag. Vi kan även ge stöd till projekt som syftar till att sprida kunskap om historiska händelser eller förlopp som en byggnad eller en miljö berättar om.

Vård av kulturlandskap och fornlämningar

Du kan söka bidrag för vård och skötsel av ett kulturlandskap eller en fornlämning om det innebär extra kostnader för de material eller metoder som krävs för att bevara kulturhistoriska värden. Det kan exempelvis gälla vid en lagning av en milsten eller slätter av gräs på ett gravfält.

Gravfältet Noaks ark, Karum

Natur- och kulturmiljövårdsåtgärder (Nokås)

[Nokås - Skogsstyrelsen](#)

Vill du göra åtgärder i skogen som främjar naturvärden, äldre kulturmiljöer, landskapsbilden eller friluftslivet? Då kan du få kostnadsfri *rådgivning* och *söka stöd* för natur- och kulturmiljövård (Nokås), till exempel för att:

- sköta kulturmiljöer som fägator, husgrunder och fornlämningar.

Mittlandets vatten och våtmarker

Våtmarkens historia

Under 1800-talet och 1900-talets första hälft dikades en stor del av våtmarkerna ut för att skapa ny åker- och betesmark. Orsaken till torrläggningen var ett behov av att öka livsmedelsproduktionen. Utdikningen har gjort att många av de miljönyttor som våtmarkerna bidrar med har försvunnit.

För att återskapa en del av de miljönyttor som gått förlorade finns det idag möjlighet till rådgivning och ersättning för att anlägga och sköta våtmarker. Att anlägga rätt typ av våtmarker på rätt plats är ett av många bra verktyg för att minska övergödning av Östersjön.

Vill du bidra till fler våtmarker?

Du kan göra en intresseanmälan för att anlägga våtmarker och dammar genom att fylla i en blankett:

[Stöd till miljöinvestering - uppgifter i intresseanmälan \(lansstyrelsen.se\)](#)

När du har skickat in din anmälan hanteras den av länsstyrelsens våtmarkshandläggare. Dina möjligheter till stöd ses över och du kan få förslag på förändringar. Handläggaren kontaktar dig när din anmälan har hanterats och informerar dig om den fortsatta processen med anmälan om vattenverksamhet och ansökan om stöd.

Vill du anlägga våtmark?

Du behöver söka tillstånd för våtmarker som är större än fem hektar. Mindre ytor behöver du bara anmäla. Här hittar du mer information: [Anlägga våtmark | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](#)

Om det är uppenbart att inga andra intressen skadas av verksamheten behövs vare sig tillstånd eller anmälan. Det är du som gör åtgärden som ska visa att du får göra undantag.

Anmäl vattenverksamhet...

Använd e-tjänsten för att göra en anmälan om vattenverksamhet. [Anmälan om vattenverksamhet \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se) Avgiften för anmälan är 1 660 kr.

... eller sök tillstånd

Om ytan är större än fem hektar behöver du söka tillstånd. Du söker tillstånd hos mark- och miljödomstolen. Innan du söker tillståndet ska du hålla samråd med Länsstyrelsen.

Stöd för våtmarker och åtgärder i vatten

Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA)

[Lokala vattenvårdsprojekt \(LOVA\) | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Kommuner och ideella föreningar som vill genomföra lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) för bättre vattenmiljö kan söka LOVA-bidrag. Du kan få stöd för restaurering, anläggande av våtmarker eller förberedelser inför sådant arbete.

Lokala naturvårdssatsningen (LONA)

[Lokala naturvårdssatsningen - LONA | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Den lokala naturvårdssatsningen (LONA) ger kommuner möjlighet att söka bidrag för våtmarksprojekt. Under 2024 finns inga medel för nya projekt inom LONA för naturvård, friluftsliv och folkhälsa. Utbetalningar i pågående projekt fortsätter som vanligt.

Investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder 2023–2027

[Investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder 2023-2027 | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Du kan få stöd för att skapa eller restaurera våtmarker i odlingslandskapet. Du kan också få stöd för att anlägga tvåstegsdiken, kalkfilterbäddar eller någon annan investering som förbättrar vattenkvaliteten.

Det finns tre olika stöd inom vattenvårdsåtgärder: Biologisk mångfald, retention av kväve och fosfor samt övriga vattenvårdsåtgärder.

Miljöersättning för skötsel av våtmarker och dammar

[Miljöersättning för skötsel av våtmarker och dammar - Jordbruksverket.se](#)

Du kan få ersättning för att sköta anlagda eller restaurerade våtmarker och dammar som hör till odlingslandskapet så att de behåller sin funktion och inte växer igen. Våtmarker gynnar den biologiska mångfalden och skiljer av näringsämnen som annars kommer ut i sjöar och vattendrag.

Vill du återväta dikade områden?

Skogsstyrelsen arbetar med att återväta torvmark, främst för att minska utsläppen av växthusgaser. Du är välkommen att höra av dig eller läsa mer: [Återvätning av torvmark - Skogsstyrelsen](#)

Natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen

[Nokås - Skogsstyrelsen](#)

Nokås-stöd kan du få för våtmarker och vattendrag i skogen. Du kan t.ex. anlägga grunda våtmarker, återställa lekplatser eller ta bort vandringshinder i vattendrag.

Säkrad dricksvattentillgång

Det finns också bidrag för åtgärder som förbättrar hushållningen av vatten och tillgången till dricksvatten. Dessa stöd kan framför allt sökas av kommuner och kommunala bolag.

Vattenbesparande åtgärder i Kalmar län

Länsstyrelsen har tagit fram inspirationsfilmer som visar hur man kan spara vatten och om våtmarker som bidrar till att hålla vattnet kvar i landskapet. Hämta inspiration från goda exemplen för att spara på det värdefulla dricksvattnet.

[Spara vatten - Vattenbesparande åtgärder i Kalmar län \(lansstyrelsen.se\)](#)

Skydda Mittlandets natur

Skydda natur och få ersättning

Äger du mark med höga naturvärden, till exempel skog där det finns träd med stor variation i ålder, storlek och trädslag? Om du vill kan du då skydda marken och få ersättning för det. Du som är markägare kan själv ta initiativ till att skydda din mark.

Gör en intresseanmälan

Du kan anmäla intresse för att skydda din mark. Det gör du till Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen. Om din mark får ett formellt skydd ger det rätt till ersättning för intrånget.

De tre vanligaste skyddsformerna för att bevara natur med höga värden är:

- naturreservat
- naturvårdsavtal
- biotopskyddsområde.

De tre skyddsformerna skiljer sig åt, bland annat när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Du kan ofta fortsätta äga marken i ett skyddat område och även behålla din rätt till jakt och fiske.

Återvätning sker i form av naturvårdsavtal och är därmed också en form av skydd.

Många skyddade skogar behöver fortsatt skötsel. Såväl Länsstyrelsen som Skogsstyrelsen har särskilda anslag och möjligheter att arbeta aktivt med detta, gärna i samverkan med fastighetsägare till områdena.

Skydda mark på annat sätt

Frivillig avsättning

Om du vill bevara värdefull natur på din mark utan att bilda naturreservat, biotopskyddsområde eller skriva naturvårdsavtal kan du göra en så kallad frivillig avsättning. Det innebär att du sparar en bit av din fastighet från skogsbruk eller andra åtgärder som kan skada naturvärden, kulturmiljövärden eller sociala värden. En frivillig avsättning dokumenteras i en skogsbruksplan eller annan handling och du får ingen ersättning.

Berättarbänk med QR-kod, vid Ismantorps borg. Foto Sanna Forslund

Stöd och ersättningar, tips och råd

Detta är en sammanställning av de stöd och ersättningar, tips och råd som Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen har att erbjuda och som är möjliga att få för marker i Mittlandet under 2024

MITTLANDET

**Länsstyrelsen
Kalmar län**

www.lansstyrelsen.se/kalmar